

УДК УК 631.1

**ЗРОСТАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ: СУПЕРЕЧЛИВІСТЬ
ДОСЯГНУТИХ РЕЗУЛЬТАТІВ**

*К.Ю. Рижова, факультет економіки та менеджменту,
спеціальність менеджмент, 2 курс*

*Науковий керівник – М.О. Городецька к.е.н., доцент ВП Національного
університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний
інститут»*

*Стаття присвячена вивченню сучасних результатів, досягнутих в аграрному секторі
України, та їх суперечностей, а також його впливу на економіку країни.*

Ключові слова: *аграрний сектор, економіка, сільське господарство*

Аграрний сектор посідає важливе місце в економіці України. Від його розвитку залежить нормальне функціонування всього господарства країни і добробут людей. А розвиток самого аграрного сектора значною мірою залежить від природних особливостей, які характерні для країни в цілому.

Сучасний стан агропромислового комплексу України характеризується такими специфічними особливостями, як: взаємопов'язаний АПК як ціле тільки формується; переважну частку вартості в АПК створює сільське господарство, оскільки воно ще виступає значною мірою нерозчленованим на складові, без відокремлення вироблення сільгосппродукції в чітку окрему галузь комплексу; аграрну сферу, як і все народне господарство, охопила глибока економічна криза, в результаті чого потенціал сільського господарства і АПК в цілому використовується на третину; значна частина городніх культур вирощується на ділянках, виділених міським жителям, які вимушені займатися малопродуктивною працею, щоб вижити в умовах масового прихованого безробіття (вимушені безоплатні відпустки, невиплата заробітної плати, простої підприємств державної власності тощо); повільний, дещо хаотичний, без чіткої вмотивованої програми перехід від командно-адміністративної системи до ринкових відносин в процесі невинних політичних суперечок.

Зростання в аграрному секторі економіки України характеризуються суперечливістю досягнутих результатів. Це проявляється в тому, що певним показникам зростання відповідають негативні явища і тенденції розвитку, а саме: 1) технічна і технологічна модернізація призводить до посилення екологічного тиску, деградації ґрунтів; 2) підвищення продуктивності праці – до скорочення зайнятості, знецінення людського капіталу, посилення диспаритету в доходах, витіснення селян у неформальний сектор; 3) збільшення обсягів виробництва комерційно привабливих видів продукції – до деформації галузевої і продуктивної структур агровиробництва, монокультуризації, виснаження природної родючості ґрунту; 4) нарощення експорту та експортних находжень – до сировинної спрямованості експорту, дивергенції доходів; 5) концентрація землі (у т.ч. через купівлю-продаж) – до обезземелення селян, зношення інфраструктури, зростання бідності на селі, порушення законів щодо землеволодіння і землекористування.

Зростання в аграрному секторі, що відбувається завдяки концентрації землекористування, інтенсифікації сільськогосподарського виробництва та нарощенню його експортного потенціалу, трактується в Україні як безперечно позитивний процес, що сприяє виходу країни з кризи. Однак при цьому ігнорується суперечливість отриманих результатів, серйозні деформації й негативні тенденції розвитку аграрного сектору, що сформувалися упродовж останніх двох десятиліть.

Матеріали Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Перспективи розвитку аграрної вищої освіти України очима молодих науковців»

Збільшення обсягів валового виробництва досягається за рахунок окремих видів продукції – комерційно привабливих, але землевиснажливих, і супроводжується викривленням галузевої та продуктивної структур галузі. Нарощування експорту зернових і олійних культур закріплює імідж України як низькорозвиненої країни – постачальника сировини. Із зростанням доходів агрохолдингів, зернотрейдерів, переробних підприємств, інших представників агробізнесу посилюється фінансове знекровлення сільського сектору суспільства, вичерпується потенціал його розвитку, саморозвитку сільських громад, а деградація його окремих сегментів сягає загрозливого рівня.

Тривалі перетворення в аграрній сфері не принесли очікуваних результатів поліпшення якості життя сільського населення. Попри всі зміни, у сільськогосподарському виробництві залишається найнижчим рівень заробітної плати. У корпоративному секторі та фермерських господарствах частка виплат на оплату праці у собівартості сільськогосподарської продукції знижується. Найгострішою проблемою сучасного українського села є високий рівень реального та прихованого безробіття. Загальна кількість безробітних становить 8,3 млн. осіб (за методологією Міжнародної організації праці реальне безробіття складає 1,9 млн., приховане безробіття - 5,1 млн., особи, які працюють неповний робочий день/тиждень, складають 1,32 млн. осіб). Поширення холдингів супроводжується вивільненням працівників сільськогосподарського виробництва і призводить до зростання кількості незайнятого сільського населення, яке поповнює ряди прихованих безробітних, що нібито зайняті в особистих селянських господарствах, але насправді здобувають засоби для існування насамперед на засадах трудової міграції. Реальне та приховане безробіття веде до знецінення людського капіталу та погіршення його якісних характеристик, породжує загальну міграцію населення і подальшу деформацію його статевовікової структури, посилює знелюднення сіл.

За формальними ознаками рівень бідності сільського населення знижується. На це вплинуло збільшення мінімальних розмірів пенсій, яке, зважаючи на вагому частку осіб похилого віку у складі сільського населення сприяло підвищенню загального рівня його доходів і витрат. Водночас частка витрат на харчування у структурі видатків сільських сімей залишається на рівні 55-57%, що є показником високого рівня бідності за критерієм споживання. Останнє підтверджується також низькими якісними характеристиками харчування та незбалансованістю раціону. Протягом усього періоду аграрних реформ значно погіршився доступ сільського населення до базових споживчих благ і послуг.

Таким чином, вітчизняна модель аграрного виробництва, сформована упродовж двох останніх десятиліть, дає змогу досягати економічного зростання, а також забезпечувати вагомі фінансові результати певному колу виробників. Водночас суспільні блага, в тому числі такі важливі, як продовольче самозабезпечення, економічна база життєдіяльності сільського населення, відтворення селянства та підтримання екологічної рівноваги, що повинні створюватися у процесі сільськогосподарського виробництва, продукуються недостатньо, а сімейний тип господарювання, який найповніше зорієнтований на створення цих благ, не отримує належного розвитку. Тому існуюча модель аграрного виробництва потребує всебічної модернізації, здійснюваної на соціоекономічних засадах.

Сільське господарство має ключове значення для розвитку вітчизняної економіки. Сільськогосподарські коливання є одним із вагомих чинників, який доводиться враховувати в аналізі і прогнозуванні змін ділової активності економіки країн, оскільки питома вага аграрного сектора у ВВП значна. Загальний стан економіки України залежить від стану справ у сільському господарстві. Проте аграрна галузь України не зможе вийти з депресивного стану, якщо не буде проведено необхідних трансформаційних реформ. Успішне реформування аграрної галузі повинно відіграти важливу роль у процесі відродження вітчизняної економіки.

Список літератури

1. Економічна теорія: Політекономія: підручник / [В.Д. Базилевич, В.М. Попов, К.С. Базилевич, Н.І.Гражевська]; за заг. ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання – Прес, 2008.- 719с.
2. Основи економічної теорії: навчальний посібник / [Алексєєв В.Б., Вербіцька М.В. та ін.]; за заг. ред. П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. – К.: «Каравела», 2007.- 448с.
3. Пасочник В. Земельний банк: велика надія чи велика афера? / Пасочник В.//Дзеркало тижня. – №23. – 23 червня 2012р.
4. Пароменко П. Земельна реформа – QVO VADIS? / Пароменко П.//Дзеркало тижня. - №2.- 21 січня 2012р.

Статья посвящена изучению современных результатов, полученных в аграрном секторе Украины, и их противоречий, а также его влиянию на экономику страны.

Ключевые слова: *аграрный сектор, экономика, сельское хозяйство*

This article is devoted studied today's results in the agricultural sector and its contradictions, and its impact on the economy of Ukraine.

Keywords: *agricultural sector, the economy, agriculture*

AGRICULTURAL SECTOR GROWTH IN UKRAINE: CONTRADICTIONARY RESULTS ACHIEVED

K. Ryzhova